Vastaus kirjalliseen kysymykseen kuulovammaisten akateemisista tulkkauspalveluista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jyrki Kasvin /vihr. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 2/2018 vp:

> *Miten hallitus turvaa kuulo- ja puhevammaisten akateemisten tulkkauspalveluiden laadun ja saatavuuden, erityisesti Jyväskylän yliopistossa?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:
Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain (133/2010, jatkossa tulkkauspalvelulaki) tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön mahdollisuuksia toimia yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Lain toimeenpanosta vastaa Kela, joka myös päättää tulkkauspalvelun järjestämisestä ja siihen liittyvien kustannusten korvaamisesta. Tulkkauspalvelu on järjestettävä edellä mainitun lain säännösten sekä perustuslain perusoikeussäännösten noudattamisen turvaavalla tavalla.

Tulkkauspalvelulain 10 §:n mukaan Kelan tulee järjestää tulkkauspalvelu kokonaistaloudellisesti edullisimmin huomioiden samalla asiakkaiden yksilölliset tarpeet. Lisäksi laki edellyttää, että tulkkauspalvelua järjestettäessä on otettava huomioon palvelunkäyttäjän toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkielensä ja kulttuuritaustansa. Tulkkauspalvelulaki ei kuitenkaan anna vammaiselle henkilölle subjektiivista oikeutta valita haluamaansa tulkkia.

Kela on hankkinut vuosiksi 2018 ja 2019 ulottuvalle sopimuskaudelle (lisäksi vuodet 2020 ja 2021 sisältyvät hankintaan optiona) 667 tulkkiresurssia. Välitysjärjestelmään on tammikuussa 2018 merkitty 753 tulkin tiedot. Palvelun hankintaa varten Kelassa arvioitiin hankittavan tulkkaustyön määrä analysoimalla Kelan tilastotietoja vuosilta 2011−2016. Hinnan lisäksi hankintaperusteena on otettu huomioon laatu, joka on muodostunut tulkkien koulutuksesta ja työkokemuksesta. Sopimuskauden aikana palvelun lisähankinta on mahdollista hyväksytyiltä palveluntuottajilta, jos havaitaan että tulkkauspalvelun tuottaminen asiakkaille saattaa vaarantua, eikä hankittu tulkkiresurssi riitä kattamaan asiakkaiden palvelun tarvetta.

Kelalla on velvoite järjestää myös erityisosaamista vaativaa tulkkauspalvelua. Kilpailutusta koskevassa tarjouspyynnössä asetettiin tarjouksen kohteena olevalle henkilöstölle koulutusta koskevat vähimmäisvaatimukset. Lisäksi erityisen vaativaa tulkkausta tekevälle tulkille on asetettu työkokemukseen perustuva lisävaatimus. Arvioitaessa ja harkittaessa asiakkaan tekemän tulkkaustilauksen vaativuutta kiinnitetään huomiota mm. tulkkaustapahtuman sisältöön ja tulkattavan aiheen vaativuuteen. Arvio asiakkaan tulkkaustilauksen vaativuudesta perustuu asiakkaan tilauksessaan tulkkauskeskukselle antamiin tietoihin. Vaativiksi tulkkauksiksi voidaan

katsoa kuuluvan tulkkaustapahtuman sisällön vuoksi esimerkiksi seminaarit ja kongressit sekä väitöstilaisuudet.

Viime aikoina on noussut esiin kysymys Jyväskylän yliopistossa toteutettavan tulkkaustoiminnan erityisluonteesta. Yliopiston oman tulkkaustoiminnan myötä on syntynyt tilanne, jossa tulkkauksen palveluntuottajalla työskentelevä työntekijä (yliopiston henkilöstö), joka on samalla tulkkauspalvelun asiakas, käyttäisi työnantajanaan (yliopisto) olevan palveluntuottajan tulkkia. Kelan käyttämään hankintasopimukseen on kirjattu ehto, jonka mukaan tällaisessa tilanteessa tulkkauspalvelu tulee järjestää muun palveluntuottajan toimesta. Kela on korostanut, että tämä rajaus ei vaikuta Jyväskylän yliopistossa opiskelevien asiakkaiden oikeuteen saada tulkkauspalvelua. Menettelytavan tarkoituksena on Kelan mukaan kohdella tulkkauspalvelun asiakkaita ja palveluntuottajia yhdenvertaisin perustein. Kela on sopinut Jyväskylän yliopiston kanssa toukokuun 2018 loppuun saakka ulottuvasta poikkeusmenettelystä, jossa yliopistoon työsuhteessa olevat henkilöt voivat edelleen käyttää yliopiston tulkkeja.

Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa lain toimeenpanoa sekä arvioi tarvittaessa palvelun järjestämistä ja siihen liittyviä kehittämistarpeita yhdessä Kelan ja muiden tulkkauspalvelun osapuolten kanssa. Kela tekee säännöllistä yhteistyötä sidosryhmien kanssa palvelun kehittämiseksi. Tammikuussa 2018 Kelan johdolla käynnistyi tulkkauspalvelun toimivuutta seuraava yhteistyöverkosto, johon osallistuvat Kelan ja ministeriön lisäksi tulkkauspalvelun asiakkaita edustavat järjestöt. Myös palvelun piirissä olevia asiakkaita on tarkoitus kuulla suoraan säännöllisesti. Ministeriö tulee käymään tiivistä vuoropuhelua Kelan kanssa jatkossakin tulkkauspalveluun liittyvistä kysymyksistä, ja myös mahdollisia lainmuutostarpeita tullaan tarkastelemaan, jos palvelua siten saadaan kehitettyä edelleen. Hallituksella ei kuitenkaan ole toimivaltaa puuttua Kelan päätöksiin säädösten toimeenpanossa, mukaan lukien nyt kyseessä oleva akateemisen tulkkauspalvelun järjestäminen.

Helsingissä 21.2.2018

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko